[2023] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2023 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1059)

ਅਪ੍ਰੈਲ 11, 2023

[ਐਮ. ਆਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸੀ.ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860- 149 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 302/149, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਹੈ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ. 149, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ' ਤੇ, ਧਾਰਾ. 149 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ. - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ. 149 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਵੱਡਾ ਫੈਸਲਾ - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। 147, 323 ਅਤੇ 302/149, ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ-ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973-.319. ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ-ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਦੇਰੀ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਝਾਇਆ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ। ਦੰਡ ਕੋਡ, 1860-.147-ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ,

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ 1.1 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ/ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ

ਧਾਰਾ 319 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਹੈ ਜੋ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਦੋਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 147 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 141, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਪੰਜ ਜਾਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 147 ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣ, ਪਛਾਣੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10,10.1][361- ਏ-ਸੀ, ਐੱਫ ਐੱਚ; 362- ਏ]

ਭਾਰਵਾਦ ਮੇਪਾ ਦਾਨਾ ਅਤੇ ਅਨਰ। ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਰਾਜ 1960 (2) ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 172-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ।

1.2 ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਾਤਕ ਝਟਕਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਬੀਐਸ' ਵਿੱਚ, ਅਜੇ ਵੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ। ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸੇ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10.2][362-ਬੀ-ਸੀ]

ਮੀਜ਼ਾਜੀ ਅਤੇ ਅਨਰ। ਵੀ. ਐਸ. ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਰਾਜ [1959] ਸਪ. 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 940-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

1.3 ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਬੀ. ਐਸ. ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ।ਇੱਕ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ 'ਐੱਨਐੱਸ "ਵੀ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 11.1][363- ਜੀ-ਐੱਚ; 364- ਏ-ਬੀ]

1.4 ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਗਰਦਨ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ 'ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇ ਸਦਮੇ ਤੋਂ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 9 ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 9 ਦੋਸ਼ੀ 'ਬੀਐਸ' ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 'ਬੀਐਸ' ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜਿਸ ਨੇ ਘਾਤਕ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147,323 ਅਤੇ 302/149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ.2-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣੀ ਪਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 11.2,12][364- ਜੀ-ਐੱਚ; 365- ਏ-ਬੀ, ਸੀ-ਡੀ]
ਰਾਏ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2012) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 221: [2012] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 477-ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਨੰਦ (2017) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 695: [2017] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 981-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

(1960) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 172	ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।	ਪੈਰਾ 4.3
(1959) ਪੂਰਕ (1) ਐਸਸੀਆਰ 940	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 4.3
[2012] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 477	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ	ਪੈਰਾ 6
[2017] 3 ਐਸਸੀਆਰ 981	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 6.2

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਃ 2023 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.1059.

ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਡੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਆਰ. ਏ. ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 20.11.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ. 2013 ਦੇ 818.

ਸਿਧਾਰਥ ਦਵੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡ. (ਐਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੇਮਟੀਬੇਨ ਨੂੰ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਟੋਮਥਿੰਗਨਬੀ ਕੋਇਜਾਮ, ਐਲ.ਕੇ. ਪਾਓਨਮ, ਨੀਰਜ ਬੋਬੀ ਪਾਓਨਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਸਵਤੀ ਐਮ.ਕੇ., ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੇਘਵਾਲ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਯਸ਼ਿਕਾ ਬੰਮ, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ, ਜ਼ਫਰ ਇਨਾਇਤ, ਨਿਖਿਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.
ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ
ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.
1.ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੁਆਰਾ 20.11.2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡੀ.ਬੀ.2013 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 818 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ

2. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

2.1 ਪੁਲੀਸ ਨੇ 28.11.2010 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਸਬੰਧੀ 01.12.2010 ਨੂੰ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 28.11.2010 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ 9.30 ਹੈਂਡ ਪੰਪ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਭੁਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਵਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਵਾਨੀ ਸਿੰਘ, ਸੰਗੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬ ਕੰਵਰ ਨੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ' ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਵਾਨੀ ਸਿੰਘ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਵਾਨੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 445/2010 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਭੁਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 341,323,325/34,308/34 ਅਤੇ 302 ਅਤੇ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਉੱਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦਸ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੱਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ। ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ। ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

2.2 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਭੁਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਧਾਰਾ 319 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਸਨ, ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 147,323,302/149 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਲ ਆਰ.
ਆਈ. ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 147 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਆਰ. ਆਈ. ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

2.3 ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੰਮ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਭੁਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ (ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ) ਦੁਆਰਾ ਸਿਰ' ਤੇ ਘਾਤਕ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹਥਿਆਰ ਲਾਠੀ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

2.4 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਮੁਖਬਰ ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

3. ਸ੍ਰੀ ਸਿਧਾਰਥ ਦਵੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਐਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੇਘਵਾਲ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ-ਰਾਜ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 2 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਧਾਰਥ ਦਵੇ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ
ਸੀ।

4.1 ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 319 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਮਾਂਡ' ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
4.2 ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਦਵੇ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 319 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸੀ ਜੋ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

4.3 ਭਾਰਵਾਦ ਮੇਪਾ ਦਾਨਾ ਅਤੇ ਅਨਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਰਾਜ 1960 (2) ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 172 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਿਜ਼ਾਜੀ ਅਤੇ ਅਨਰ। ਵੀ. ਐਸ. ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਰਾਜ (1959) ਸਪ. (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 940.

5. ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।
6. ਰਾਏ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2012) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 221 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2 ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
6.1 ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149

6.2 ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 2 ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਮਾਨੰਦ (2017) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 695 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

6.3 ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨਃ
(i)ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ;
(ii) ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਸੱਟ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ;
(iii) ਕਿ ਉੱਥੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 7 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਸੱਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ।

7. ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

8. ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

9. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ/ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਏ ਸਨ ਜਦੋਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਣੀ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

10. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ/ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ। ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 319 ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਸੀਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਹੈ ਜੋ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਦੋਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਭਾਰਵਾਦ ਮੇਪਾ ਦਾਨਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸੀ ਕਿ ਤੇਰਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਤ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਚਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 147 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੰਜ ਜਾਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ 141, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਸੀ। ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 147 ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣ, ਪਛਾਣੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣ।

10.1 ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

10.2 ਹੁਣ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਘਾਤਕ ਝਟਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਭੁਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਜੇ ਵੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ। ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸੇ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਮਿਜ਼ਾਜੀ ਅਤੇ ਅਨਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। (ਉਪਰੋਕਤ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ

"ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ 'ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਇਹ ਆਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੈਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 149 ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਚਰਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਗਿਆਨ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਬਿਦ ਅਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (1) ਵਿੱਚ ਕਾਊਚ, ਸੀ. ਜੇ. ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਲਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ; ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਗੇ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ. 149 ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

10.3 ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਏ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਜ਼ਾਜੀ ਅਤੇ ਅਨਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਉਪਰੋਕਤ)

11. ਹੁਣ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

11.1 ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ

ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਵਾਨੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਜ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।

11.2 ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 4 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ-ਪੀਡਬਲਯੂ 7 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਸਮੱਗਰੀ/ਗਵਾਹੀ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨਃ

1. ਸਿਰ ਦੀ ਚਮੜ੍ਹੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਨਰਮ ਥੱਕੇ ਅਤੇ ਹੈਮੇਟੋਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ 2xl/2 ਖੁਰਚਣ ਦੀ ਸੱਟ
2. ਸੱਜੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਮਾਪਣ 'ਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸੋਜ ਫਰੰਟਲ ਸਿਰ ਲੋਬ ਵਿੱਚ 2. ਐੱਸ xਐੱਸ ਅੰਦਰੂਨੀ
3. ਸਿਰ ਦੇ ਓਸਸੀਪਿਟਲ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਟਾਂਕੇ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ। ਸਿਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪੈਰੀਟਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦਾ ਥੱਕਾ.
4. ਮੂਹਰਲੇ ਪੈਰੀਟਲ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ 3x2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਸੱਟ ਲੱਗੀ।
5. ਨੱਕ ਉੱਤੇ lxl/2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਸੱਟ.
6. 2xl/2 ਖੁਰਕਿਆ ਮੈਨੂੰ ਸੱਜੇ ਗੋਡੇ ਉੱਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ।
7. ਖੱਬੀ ਲੱਤ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ 5X 0.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਸੱਟ.
8. ਖੱਬੀ ਲੱਤ ਦੇ ਮੱਧ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ 0.5 X 0.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਸੱਟ.
9. ਗਰਦਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ 6xl.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ. ਅੱਗੇ ਵੱਖ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਖੱਬੀਆਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ
ਉੱਤੇ ਹੈਮੇਟੋਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਸਰਵਾਈਕਲ ਪਸਲੀਆਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਸੋਜ ਸੀ। 10. ਪੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2.5.5 ਸੈ. ਮੀ. ਨੱਕ ਦੇ ਪਾਸੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।
ਇਹ ਸਾਰੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਏ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਗਰਦਨ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ 'ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇ ਸਦਮੇ ਤੋਂ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 9 ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੱਟ ਨੰਬਰ. 9 ਦੋਸ਼ੀ ਭੁਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

-

ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਭੁਪੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਵੀ ਜਿਸ ਨੇ ਘਾਤਕ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

12. ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147,323 ਅਤੇ 302/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ.2-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 2 ਹੁਣ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਬਾਕੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ/ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਰਤਮਾਨ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

(ਸਹਾਇਕਃ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ੇਵਲੀ ਮੋਂਗਾ, ਐਲ. ਸੀ. ਆਰ. ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler